

SECȚIUNEA 5: JURISPRUDENȚĂ NAȚIONALĂ ȘI EUROPEANĂ

REFLECTIONS ON RESPECT FOR HOME, PRIVACY AND FAMILY LIFE

REFLECȚII PRIVIND RESPECTAREA DOMICILIULUI, VIEȚII PRIVATE ȘI DE FAMILIE

SÎRBU Loredana, studentă, Specialitatea: D

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail autor: s.loredana2000@gmail.com

Abstract: *This article aims to highlight the need to comply with the rule of law in an imposing society on the elements that make up privacy as a whole, as protected by international regulations, but also the practical role it played in national legislation to provide the protection of an extremely important social value for each person. Thus, the right to privacy, as a fundamental human right, cannot be treated independently of a number of other related rights, inextricably linked to the privacy of the person - such as: the right to privacy and family and the inviolability of the home, etc., on which the European Court of Human Rights ruled and established benchmarks, in application of art. 8 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (hereinafter Convention).*

Key words: *privat life; family life; home; European Convention on Human Rights decision.*

JEL CLASIFICATION: K14

INTRODUCERE

Potrivit art.8 alin. (1) al Convenției orice persoană „are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”, iar potrivit alin. (2) „Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordnii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora”[1].

Articolul 8 impune, în primul rând, o *obligație negativă* în sarcina autorităților statale de a nu aduce atingere exercițiului acestui drept de către titularii săi, fie ei persoane fizice sau persoane juridice de drept privat. Interpretarea pe care o dă Curtea acestor patru noțiuni este una extensivă și care depășește cadrul legal intern, acest lucru dând posibilitatea de a se expune pe un spectru larg asupra imixtiunilor aduse unei persoane [2].

Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale ființei umane ocupă un loc deosebit de important în complexul de realități, probleme și dorințe ce preocupă omenirea. Astfel articolul 8 din Convenție este primul care consfințește respectul social fiecărui individ. Persoana este privită ca parte componentă a societății în ansamblu, îi este garantat un privilegiu ce-i oferă posibilitatea de apărare a vieții private și de familie, a domiciliului și corespondenței. Cele din urmă reprezintă drepturile fundamentale ale omului, fiind stabilite în cadrul drepturilor inviolabile, bucurându-se de o serie de mijloace de protecție stipulate expres în cadrul convențiilor internaționale, îndeosebi prin Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Acestea influențează în mod decisiv reglementările interne în materia dreptului constituțional, penal, civil și a familiei.

Obiectivul principal al cercetării este de a stabili necesitatea adoptării unei norme juridice

cum ar fi „*Dreptul la viața privată și de familie*”, pentru ca încălcările drepturilor fundamentale ale oamenilor să-și găsească soluția în cadrul legislației naționale, iar necesitatea de a apela la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, să survină doar în cazuri excepționale. Astfel ne-am propus să analizăm acest aspect prin prisma a doua cazuri de rezonanță care și-ar fi găsit rezolvarea în cadrul legislației naționale, dacă autoritățile ar fi acționat corespunzător.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Noțiunea de domiciliu, din punct de vedere al Convenției, este înțeleasă în sens larg și în general include reședința unei persoane. Ceea ce ține de reglementările naționale, termenul de *domiciliu* este pe larg desfășurat în Codul civil: „domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta își are reședința obișnuită”[3]. Iar dacă vorbim de inviolabilitatea domiciliului, Constituția Republicii Moldova se expune pe larg. Putem concretiza faptul că protecția intimității spațiilor în care are loc desfășurarea vieții private este absolut necesară. Desigur acest spațiu trebuie ocrotit împotriva oricăror imixțiuni externe, căci doar în acest mod poate fi garantată siguranța fizică și psihică a persoanelor. În accepțiunea sa clasică, „*domiciliul*” vizează locul unde o persoană trăiește în mod permanent, respectiv, locul unde persoana obișnuiește să locuiască în mod exclusiv, cum și este reglementat de legile interne ale statului, având ca scop acordarea unei protecții maxime beneficiarilor acestui drept, asupra căruia se expune pe larg majoritatea acordurilor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Viața de familie - acest drept este expres prevăzut de Convenție. În aceste condiții textul Convenției nu oferă o definiție concretă acestui drept, în textul ei observăm sintagma „...orice persoană”, deci acest drept este recunoscut fiecărei persoane, fără nici o excepție. Totuși instituția familiei nu este un element fix nici pe plan istoric, nici pe plan sociologic. Astfel, s-a constatat că intră sub protecția art. 8 relațiile tradiționale de familie, adică cele dintre soți dintr-o căsătorie încheiată conform legii naționale, relația de filiație naturală sau din adopție, raporturile de afinitate, concubinajul heterosexual, mai ales când se naște un copil, dar și relațiile de familie de facto între persoane care nu au oficializat relația. Iar Codul Familiei al Republicii Moldova oferă o protecție acestui drept - „familia și relațiile familiale în Republica Moldova sînt ocrotite de stat” [4].

Viața privată este un drept garantat atât de reglementările internaționale, cât și de cele naționale. Curtea Europeană a dat, însă, o interpretare extrem de largă acestei noțiuni și a inclus în această categorie o sferă foarte extinsă de relații personale. Astfel, în noțiunea de viață privată se includ: relațiile cu privire la viața sexuală a persoanei, la integritatea fizică sau morală, la protecția datelor personale, la starea civilă sau la nume. Tot în această categorie sunt atribuite și relațiile cu caracter social, cum ar fi dreptul de a locui într-un mediu înconjurător sănătos [2, p.18].

CEDO nu garantează expres dreptul la un mediu înconjurător sănătos, de aceea, după cum am evidențiat mai sus, el este încadrat în cadrul art. 8 din Convenție, dându-i un spectru mai larg de utilizare a acestui articol în cadrul litigiilor.

Astfel, Jurisprudența Curții, în concordanță cu art.8 alin. (1) din Convenție, recunoaște dreptul individului la respectul vieții sale private, familiale și a domiciliului său și ale art.6 alin. (1), care garantează dreptul la un proces echitabil. A determinat un veritabil drept privit sub trei aspecte esențiale:

- apartenența sa la conținutul dreptului garantat de art.8 alin. (1) din Convenție;
- dreptul la informare privind pericolele pentru mediul înconjurător;
- procesul echitabil care ar consacra aceste garanții.

În cele ce urmează, ne propunem să analizăm rezumativ două cazuri ce au fost examinate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pentru a exemplifica mai amănunțit necesitatea respectării acestui drept, dar totodată și sfera largă de aplicare a acestuia.

Așadar, în *cauza Lopez Ostra c. Spaniei* (cererea nr. 16798/90) din 9 decembrie 1994, reclamantul se plângea că viața sa privată și de familie este afectată de funcționarea unei stații de epurare care era amplasată în apropiere de caza lor, prin urmare aceasta produce un miros neplăcut, gaze toxice și zgomot.

Curtea a statuat că López Ostra a suportat un anumit prejudiciu în rezultatul încălcării art. 8 din Convenție. Valoarea apartamentului ei vechi s-a depreciat și obligațiunea de a se muta impunea și anumite cheltuieli și inconveniențe. Mai mult decât atât, reclamanta a suferit un prejudiciu moral incontestabil. Suplimentar la inconveniențele provocate de emanațiile de gaz, zgomot și mirosuri, ea a suportat un sentiment de neputință și anxietate, văzând că situația în litigiu persistă și sănătatea fiicei sale se deteriorează. Curtea a acceptat argumentele reclamantei că amplasarea stației de epurare a avut consecințe negative asupra vieții private și de familie a reclamantei [5]. Astfel, într-o manieră generală, judecătorii europeni resping orice viziune restrictivă privitoare la viața privată și de familie, în favoarea unei concepții care integrează dimensiunea ei comunitară și socială.

În contextul celor exprimate și legătura fixă stabilită în concordanță cu articolul 8 al Convenției, vom face trimitere și la cazul doamnei Valentina Roman, unde au fost încălcate aceleași drepturi ca și în cazul exemplificat anterior.

Așadar, în cauza *Roman Valentina c. Republica Moldova* (cererea nr. 13274/07) din 3 decembrie 2019 [6], în fața Curții, reclamanta s-a plâns în baza articolelor 6, 8 și 13 din Convenție, invocând că deciziile instanțelor naționale de judecată nu fuseseră motivate suficient. La fel a invocat că autoritățile naționale nu au întreprins măsurile necesare în vederea contracarării incidentelor de tulburare a liniștii pe timp de noapte în urma activității restaurantului din vecinătatea reclamantei, a prejudiciului adus apartamentului acesteia în urma reparațiilor care au avut loc în timpul renovării clădirii închiriate de restaurant, dar și a tulburărilor de sănătate pe care le-a suportat din cauza zgomotelor produse de restaurant. Cu referire la plângerea reclamantei în baza art. 8 din Convenție, Curtea a constatat că inconveniențele suferite de către reclamantă cu privire la activitatea restaurantului au fost suficient de serioase, impunând autorităților naționale obligația de a adopta măsuri pentru respectarea dreptului acesteia la viața privată și de familie. Prin urmare, Curtea a conchis că autoritățile naționale nu și-au îndeplinit obligațiile pozitive, în consecință având loc o încălcare a art.8 din Convenție, acordându-i reclamantei 4500 de euro pentru prejudiciul moral și 1685 euro pentru costuri și cheltuieli.

Totuși există o serie largă de cazuri de acest gen, atestându-se necesitatea instituirii unei atare norme juridice cum ar fi „dreptul la viața privată și de familie”. Acest fapt este unul primordial, autoritățile trebuie să ia măsuri necesare pentru a asigura o protecție efectivă a drepturilor reclamantilor la respectarea vieții private și de familie, concluzionând că diverși factori precum: gazele toxice, mirosurile neplăcute, dar și poluarea fonică pot constitui o violare a dreptului la domiciliu, viață privată și de familie. Ceea ce este comun cauzelor analizate mai sus este însăși ”pasivitatea” autorităților de a-și îndeplini obligațiile, de a garanta cetățenilor respectarea drepturilor fundamentale și de a asigura un mediu sănătos vieții private și de familie. Făcând comparație dintre aceste două state, pe de o parte Spania, membră a Ununii Europene, un stat dezvoltat din Europa și, pe de altă parte, Republica Moldova, o țară mică cu o dezvoltare medie - aceste state ai căror poli se resping au totuși ceva comun. Să fie vorba oare de incapacitatea autorităților de a face față unor astfel de tipuri de conflicte?

CONCLUZII

Reiterăm, în rezultatul celor analizate mai sus, că dreptul la viață și de familie este reglementat la nivel național de fiecare stat semnatar al Convenției Europene a Drepturilor Omului, însă art.8 din Convenție, garantează supra-protecția acestuia. Curtea veghează constant aspectele sociale care intră în contradicție cu viața privată a persoanei și, ținând cont de obligațiile pozitive și negative ale înaltelor părți semnatare, direcționează aceste aspecte spre o protecție cât mai echitabilă a vieții private și de familie, dar și asupra domiciliului fiecărei persoane (după cum observăm și din esența hotărârilor luate asupra acestor două cauze).

Anterior problemele ecologice nu aveau o importanță globală, iar ”înaltele părți” nu au prevăzut necesitatea încadrării acestora în vreun protocol adițional. Astăzi, aceste probleme sunt foarte actuale, ele putând afecta viața privată și de familie a fiecărei persoane în parte.

Referindu-ne exclusiv la cazul împotriva Moldovei, am sesizat că, de nenumărate ori, reclamanta s-a plâns autorităților naționale precum că restaurantul era o sursă de discomfort zilnic, dar și că, din

cauza nivelului de zgomot la care au fost expuși (ea împreună cu membrii familiei), era imposibil de a locui în mod normal în propria casă. Reclamanta a adus dovezi clare precum că poluarea fonică a avut un impact grav asupra sănătății sale și că a fost internată cu probleme cardiace. În cauza împotriva Spaniei, reclamantei la fel i-a fost adus un prejudiciu considerabil, starea sănătății fiicei acesteia agravându-se, din cauza gazelor și zgomotului cauzat de stația de epurare. În ambele cazuri este vorba nu atât de amestecul autorităților publice în exercitarea de către o persoană a dreptului la respectarea domiciliului vieții private și de familie, ci mai mult despre atestarea inactivității, indiferenței autorităților naționale la problemele sesizate.

În acest sens, Curtea a stabilit că statele nu-și respectă obligațiile pozitive și nu oferă acele garanții necesare care ar fortifica supremația dreptului la viață privată și de familie.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Convenția Europeană a Drepturilor Omului (disponibilă pe: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf).
2. Manualul Drepturilor Omului (disponibil pe: <http://apador.org/publicatii/manual-DO-proof.pdf>, p.17-18).
3. Codul civil al Republicii Moldova Nr. 1107 din 06.06.2002. Publicat : 22.06.2002 în Monitorul Oficial Nr. 82-86 art. 661.
4. Codul familiei al Republicii Moldova Nr. 1316 din 26.10.2000. Publicat : 26.04.2001 în Monitorul Oficial Nr. 47-48 art. 210.
5. Cauza López Ostra c. Spaniei, hotărârea din 9 decembrie 1994.
6. www.csj.md - jurisprudența Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova.

Coordonator științific: CODREANU Alina, asist. univ.
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: codreanu.alina@ase.md